

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2312/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 9.Pkf.25.358/2023/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. A gazdasági társaság indítványozó jogi képviselője (dr. Kodela Viktor ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján – a Fővárosi Törvényszék 35.P.21.701/2022/17-I. számú végzésére is kiterjedő hatállyal – a Fővárosi Ítéltábla 9.Pkf.25.358/2023/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapját képező ügy lényege, valamint az indítvány a következőképpen foglalható össze.
- [3] 2.1. Az előzményi per I. rendű felperesének telephelye felett és közvetlen közelében külföldi szállító légi járművek gyakorlatozás keretében kombinált légi műveleteket és kiképzési repüléseket hajtottak végre. A megnövekedett zajterhelés miatti stressz okán az I. rendű felperes által nevelt libák menekülni kezdtek, és az ennek során elszenvedett sérülések következtében 760 liba elpusztult. Az I. rendű felperes a Magyar Honvédség feladatainak ellátásával összefüggő nemzetközi kártérítési ügyekkel kapcsolatos eljárás részletes szabályairól szóló 276/2008. (XI. 21.) Korm. rendelet (a továbbiakban Kr.) 6. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a kárigényét Csongrád város jegyzőjénél bejelentette, majd a Magyar Állam (a továbbiakban: Magyar Állam vagy alperes) ellen keresettel fordult a bírósághoz. Kárát a libák elpusztulása miatt a vagyonában bekövetkezett értékcsökkenésben, az indítványozóval (az előzményi per II. rendű felperese) kötött szerződés alapján az elpusztult libák értékesítésének elmaradásából származó elmaradt vagyoni előnyben,

továbbá az állatállomány megmentése körében tett intézkedések költségében jelölte meg.

- [4] Az indítványozó nem jelentette be a Kr. szerint kárigényét a jegyzőnél, de a perben ő is kártérítési igényt terjesztett elő, az I. rendű felperessel kötött vágóliba szerződés teljesítésének megghiúsulásából származó elmaradt hasznot követelte az alperestől.
- [5] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék közölte a keresetet az alperessel, majd az alperes írásbeli ellenkérelmének hiányában 2022. július 4-én 35.P.20.743/2022/6. számon bírósági meghagyást bocsátott ki, amellyel szemben az alperes ellentmondással élt, és egyidejűleg írásbeli ellenkérelmet is előterjesztett. A Fővárosi Törvényszék a 2023. március 22-én tartott perfelvételi tárgyaláson meghozott 35.P.21.701/2022/17-I. számú végzésével az eljárást az indítványozó kereseti kérelmei tekintetében a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdésének a) pontja alapján, figyelemmel a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontjára, megszüntette. A bíróság álláspontja szerint ugyanis a Kr. 6. §-a – az indítványozó állításával szemben – nem a kárigény bejelentésének lehetőségét rögzítő eljárásjogi rendelkezés, hanem a feltétele annak, hogy a károsult a Kr. 6. § (8) bekezdése alapján az okozott kárt a külföldi légitársaságok üzemeltetői helyett a Magyar Állammal szemben érvényesíthesse.
- [6] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2023. június 22-én kelt, 9.Pkf.25.358/2023/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helyben hagyta. Döntésében kiemelte, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:519. § (1) bekezdése alapján a kártérítési igény a károkozóval szemben érvényesíthető. Az állam csak abban az esetben felel, csak akkor perelhető, ha azt jogszabály kifejezetten lehetővé teszi. Ilyen lehetőséget biztosító jogszabály a Kr.. Ennek alapján a Magyarország területén tartózkodó külföldi fegyveres erők által magyar harmadik félnek Magyarország területén okozott kár esetén a károsult igényét a települési önkormányzat jegyzőjénél terjesztheti elő, és csak azután van lehetősége a kárigényének állammal szembeni érvényesítésére, ha a Kr. 6. §-a szerinti eljárásban felajánlott összeget nem fogadja el. Ezen megelőző eljárás elmaradása – a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontja szerinti keresetlevél visszautasításának elmaradása esetén – a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárás megszüntetését vonja maga után.
- [7] Rögzítette a másodfokú bíróság, hogy az eljárás megszüntetése a perindítás összes joghatását feloldja, így azok a Pp. 180. § (2) bekezdés alapján elenyésznek. Bírósági meghagyás kibocsátására csak megindult perben van lehetőség, olyan esetben, amikor a per meg sem indulhatott volna, nincs. Erre tekintettel az indítványozónak a bírósági meghagyás jogerőre emelkedésével kapcsolatos érvelése alaptalan.
- [8] Ezt követően a Fővárosi Törvényszék a 2023. október 12-én 68.P.21.701/2022/28-I. számú végzésével a 35.P.20.743/2022/6. számon kibocsátott bírósági meghagyással szemben előterjesztett ellentmondást visszautasította. A bíróság a Pp. 70. §-a alapján

hivatalból vizsgálta az ellentmondást és az írásbeli ellenkérelmet benyújtó jogi képviselő meghatalmazását, és megállapította, hogy az nem az alperestől és nem is az alperes törvényes képviselőjétől (a Kr. alapján a honvédelemért felelős minisztertől) származik, ezért az ellentmondás és ellenkérelem nem tekinthető a Magyar Állam által benyújtottnak.

- [9] 2.2. Az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett és hiánypótlási felhívást követően kiegészített alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állítva – a Fővárosi Törvényszék 35.P.21.701/2022/17-I. számú végzésére is kiterjedő hatállyal – a Fővárosi Ítéltábla 9.Pkf.25.358/2023/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [10] Az indítványozó az Alaptörvény említett rendelkezéseinek megsértését illetően egységes indokolást adott elő: egyrészt az eljáró bíróságok a bírósági meghagyás anyagi jogerőhatását áttörve engedték meg az érvényes meghatalmazással nem rendelkező alperesi képviselőnek az ellentmondás előterjesztését, és szintén hatálytalan nyilatkozataira tekintettel szüntették meg tekintetében az eljárást; másrészt a permegszüntetés okán a bíróság az utóbb észlelt képviseleti jog hiányát az ő vonatkozásában nem orvosolta.
- [11] Kiemelte: a tisztességes eljáráshoz való jogát sértette meg a bíróság, amikor a bírósági meghagyás jogerőre emelkedése ellenére folytatta az eljárást, az ő tekintetében viszont megszüntette.
- [12] Rámutatott, hogy az anyagi jogerőhatás (*res iudicata*) törvényi rendelkezés, és nem a bírói megállapítás alapján áll be, így mivel az alperes nem nyújtott be joghatályos ellentmondást és ellenkérelmet a keresetével szemben, a bírósági meghagyás jogereje a törvény erejénél fogva (*ipso iure*) beállt.
- [13] Az indítványozó a jogirodalmat és az Alkotmánybíróság gyakorlatát idézve utalt arra, hogy az anyagi jogerőhöz mind a bíróságok, mind a peres felek kötve vannak. A jogerős döntésben foglaltakat csak nagyon szűk körben – jogalkotó által meghatározott keretek között, meghatározott perjogi eszközök (perújítás, felülvizsgálat, alkotmányjogi panasz) igénybevételével – lehet vitássá tenni. Az indítványozó ügyében azonban nem volt a bíróságnak törvényes eszköze a bírósági meghagyás jogerejének áttörésére, azt mégis figyelmen kívül hagyta, s folytatta az eljárást.
- [14] Az indítványozó kifogásolta, hogy a másodfokon eljáró bíróság azért nem vizsgálta a bírósági meghagyás jogerőre emelkedésének kérdését, mert álláspontja szerint a per meg sem indulhatott volna, ekképpen a bírósági meghagyás kibocsátásának sem lett volna helye. Ez a megállapítás az indítványozó érvelése szerint ellentétes a per „tényleges történéseivel”, tekintettel arra, hogy a kereseti kérelem érdemi elbírálása és az alperes marasztalása megtörtént, ez pedig időben megelőzte az eljárás megszüntetését vele szemben.

- [15] 3. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [16] 3.1. Az indítványozó meghatalmazással eljáró jogi képviselője az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint megállapított határidőn belül nyújtotta be. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában eljárást megszüntető – és azt helybenhagyó – végzést mint eljárást befejező döntéseket támadott. Az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott ügyben felperes volt, így jogosultnak és érintettnek is tekinthető. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [17] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerint alkotmányjogi panasz az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának megsértése esetén nyújtható be.
- [18] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani {lásd például: 3371/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [15]}. Mivel jelen esetben az indítvány ilyen irányú indokolást nem tartalmazott, ezért a B) cikk (1) bekezdésének esetleges sérelme érdemben nem vizsgálható.
- [19] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaz, így az indítvány e körben teljesítette a törvényi feltételt.
- [20] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az (1b) bekezdés e) pontja alapján pedig a kérelem akkor határozott, ha megfelelő indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a támadott bírói döntés miért és mennyiben ellentétes az Alaptörvény indítványban megjelölt rendelkezésével.
- [21] 3.3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek is megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntéseket, indokolja azok Alaptörvénybe ütközését, és kifejezetten kéri a megsemmisítésüket.
- [22] 4. Az Abtv. 29. §-a alapján az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz akkor fogadható be, ha a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét támasztja alá vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

- [23] 4.1. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is emlékeztet konzekvens gyakorlatára: „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” {3346/2022. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [71]}
- [24] Az alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a bíró esetleges ténybeli vagy jogi tévedése önmagában nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza {lásd hasonlóan: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]; utóbbi gyakorlatból: 3554/2023. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [27]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog állított sérelmén keresztül valójában a bírói törvényértelmezés helyességét, a bíróságok ezekből levont következtetéseit vitatja, s az alkotmányjogi panasz a számára kedvezőtlen bírói döntések tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját jelenti. Az indítvány azt célozza, hogy a bíróságok által eldöntött tény- és jogkérdéseket felülbírálati bíróságként vizsgálja felül az Alkotmánybíróság, és a támadott döntésektől eltérően értékelje. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban „[ö]nmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására” {3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [26] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a bíróságok részletes indokát adták az eljárás indítványozó vonatkozásában történő megszüntetésének, kitérve a bírósági meghagyás jogerőre emelkedésével kapcsolatos érveire is. A bíróságok az indítványozó által állított sérelemre jogi érvekkel alátámasztott választ adtak, jogértelmezésüket az Alkotmánybíróság nem jogosult felülbírálni {lásd hasonlóan: 3437/2022. (X. 28.) AB végzés, Indokolás [30]}.
- [27] 5. Az Alkotmánybíróság a kifejtettek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadhatósági feltételek egyikét sem, ezért azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2024. március 26.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró